

Klaslokaal geen garantie voor goed onderwijs

Kinderen in een school in een openluchtschool in Krishnadevpur (India)

Foto Reuters

Onderwijs leidt tot minder armoede, betere gezondheid en minder kindersterfte. Maar arme landen hebben steeds minder geld om het op poten te zetten.

DOOR CARLIJNE VOS

Investeren in arme gezinnen loont. Zodra de eerste levensbehoeften zijn vervuld, besteden ze hun geld aan zorg en onderwijs voor hun kinderen. Vanuit deze overtuiging helpt ING gezinnen in de Indiase deelstaat Madhya Pradesh met kleine gelddonaties en een training financiële planning.

'Onderwijs is de basis van economische ontwikkeling', zegt Maarten de Jongh van ING Groep. Met het programma Unconditional cash Transfer - oftewel kredieten die niet hoeven te worden terugbetaald - wil ING samen met Unicef de financiële weerbaarheid van arme gezinnen verbeteren. 'Doel is om de Indiase regering ervan te overtuigen dat het loont arme gezinnen financieel te steunen omdat ze het investeren in de ontwikkeling van hun kinderen.'

De toekomst van de volgende generatie hangt af van onderwijs, zo wordt algemeen onderkend. Onderwijs leidt tot minder armoede, betere gezondheid, minder kindersterfte en een betere positie van vrouwen. Als in een land alle kinderen naar school gaan, leidt dat

tot hogere productiviteit en economische groei. Maar zover is het nog lang niet, zo blijkt uit het laatste rapport van Unesco over de stand van onderwijs in de wereld.

Uit het Global Monitoring Report 2013-2014 Teaching and Learning, Achieving Quality for all, dat vorige maand werd gepresenteerd, blijkt dat het tweede Millenniumdoel van de Verenigde Naties - toegang tot basisonderwijs voor elk kind - in 2015 bij lange na niet wordt gehaald. In 2011 zaten 57 miljoen kinderen niet op school, waarvan meer dan de helft meisjes zijn. Op het platteland in Sub-Sahara Afrika maakt nog steeds slechts 23 procent van de meisjes de school af. Wereldwijd zijn er nog steeds 774 miljoen volwassenen die niet kunnen lezen en schrijven.

Nog schrijnender zijn de conclusies uit het rapport over de kwaliteit van het onderwijs. In veel arme landen verlaat een op de vier kinderen school zonder te kunnen lezen en schrijven. Uit berekeningen van Unesco betekent dit dat 129 miljard dollar (94 miljard euro, 10 procent van de totale uitgaven aan basisonderwijs) niet efficiënt wordt besteed. 'De aanwezigheid van een klaslokaal is duidelijk geen garantie op goed onderwijs.'

'De kwaliteit van onderwijs is het grootste probleem', verklaart Jeanne Roefs van de Global Campaign for Education-Nederland, een groep van ontwikkelingsorganisaties als Oxfam en Edukans en onderwijsbonden die zich inzet voor het recht op onderwijs. 'In veel landen is onderwijs gratis. Er zijn klaslokalen, maar geen lesmaterialen, onvoldoende leerkrachten of ze zijn te slecht opgeleid. Bovendien zijn de klaslokalen vaak overvol. Zie dan maar eens kennis over te dragen.'

Het probleem van de kwaliteit van onderwijs is niet nieuw. Veel

ontwikkelingslanden hebben het afgelopen decennium behoorlijk geïnvesteerd in toegang en verbetering van onderwijs. 'Daaraan heeft de donorgemeenschap, waaronder Nederland, een grote bijdrage geleverd', vertelt Roefs. Landen als Ethiopië, Rwanda, Laos en Vietnam zijn er dankzij deze financiële steun in geslaagd adequate onderwijssystemen op te zetten.

Door de wereldwijde economische crisis staan de bestedingen aan onderwijs echter onder druk. Vrijwel alle landen bezuinigen niet alleen op hun eigen onderwijs, maar korten ook op hun uitgaven aan ontwikkelingshulp. Het onderwijs in arme landen heeft het dus van twee kanten te verduren. Gemiddeld zijn de hulputgaven aan onderwijs met 6,3 procent gedaald, in de armste landen zelfs met 9,1 procent. Unesco schat dat er in 2015 wereldwijd 26 miljard dollar bij moet om alle kinderen naar school te laten gaan. Dat loopt verder op nu landen minder geld uitgeven aan ontwikkelings samenwerking.

Nederland, voorheen een van de belangrijkste donoren in onderwijs, is inmiddels bijna gestopt met hulp voor onderwijs ten gunste van nieuwe speerpunten in ontwikkelingsbeleid als waterbeheersing en vrouwenrechten.

'Onbegrijpelijk', vindt Roefs deze keuze. 'Onderwijs is onlosmakelijk verbonden met allerlei andere ontwikkelingsdoelen zoals betere gezondheid, minder armoede en gelijke rechten van meisjes. Onderwijs is een zaak voor iedereen.' Om dit gegeven onder de aandacht te brengen organiseert Global Campaign voor Education Nederland donderdag een symposium in Utrecht.

Lage status

De terugtrekkende donorgemeenschap baart ook Unesco zorgen omdat de armste landen het onderwijs in hun land eenvoudigweg nog niet op eigen kracht kunnen regelen. 'Ook al besteden ze een groot deel van hun overheidsbudget aan onderwijs, het is niet genoeg', legt Roefs uit. 'Daarvoor hebben die landen gewoon te weinig inkomsten.' Idealiter besteedt een land circa 20 procent van het overheidsbudget aan onderwijs, in arme landen blijft dit percentage steken op hooguit 5 procent.

Unesco pleit in zijn rapport niet alleen voor het voortzetten van financiële steun voor de landen die het nog niet op eigen kracht kunnen, maar vooral ook voor meer inzet om docenten op te leiden en te zorgen voor betere beloning. De lage status en bijbehorende salariëring van het beroep leraar maakt het bijvoorbeeld bijna onmogelijk leerkrachten te werven in afgelegen gebieden. Complete dorpen blijven hierdoor uitgesloten van onderwijs.

Vanwege de afnemende donorhulp kloppen steeds meer landen aan bij het Global Partnership for Education, met 2 miljard dollar inmiddels een van de grootste financiers voor onderwijs. Ook dit fonds kreeg vorig jaar al voor een half miljard dollar meer aanvragen dan het kon financieren. De oplossing zit op korte termijn volgens Roefs vooral in het verhogen van belastinginkomsten. 'In veel programma's ligt nu de nadruk op het helpen van regeringen belasting te heffen.' Daarnaast moeten rijke landen zich meer inspannen de massale belastingontwijking in ontwikkelingslanden tegen te gaan. 'Landen als Nederland kunnen daar een belangrijke bijdrage aan leveren.'